

**ONA TILI VA ADABIYOT DARSLARIDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK
TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH YUZASIDAN USLUBIY
TAVSIYALAR**

Farg'ona viloyati Buvayda tumani 39-umumiy o'rta ta'lim maktabi

ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi

Qurbonova Vaziraxon Alijonovna

Annotatsiya: Ushbu maqolada ona tili va adabiyot darslarida o'quvchilarni ijodiy fikrlashga, olingan axborotlarni faollikda hal etishga, fikrni erkin bayon etishga, kreativ fikrlashga, tashabbuskorlikka, hamkorlikda ish yuritishga, innovatsion texnologiyalarni qo'llash haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: ona tili, adabiyot, dars, innovatsion texnologiya, metod, o'yin.

Ona tili millatning birligi va birdamligining timsolidir. U millatni yagona xalq sifatida o'z atrofida birlashtiradi va dunyoda borliqni ta'min etadi. Har bir millatning o'z Vatani, oilasi bo'lgani kabi uning jonajon va betakror ona tilisi ham bo'ladi. Inson uchun uning Vatani, ota-onasi, oilasi qanchalik qadrli bo'lsa, uning ona tili ham shu qadar aziz va muqaddas bo'ladi. Hattoki, go'dak ham o'z Vatanini, ota-onasini, dunyoni o'z ona tili orqali anglaydi va atay boshlaydi. Farzand tarbiyasida onaning o'rni beqiyos bo'lganidek, insonning hayotda o'z o'rnini topishida, kamolotga erishuvda tilning o'rni ulkan ahamiyatga ega. Shu bois tilni, onaga qiyoslab ona tili deb ataydilar. Til inson vujudiga qon-qoniga singib oqadi. Jamiki, ezgu fazilatlar, avvalo, ona allasi va ona tilining bebaho jozibasi orqali singadi. Inson qalbida ona tiliga nisbatan sof tuyg'u, mehruhabbat alanga oladi. Zero, dars – muqaddas! Demak, maqsad bitta, u ham bo'lsa, o'quvchilarga berilayotgan ta'lim-tarbiya sifatini oshirib, ularda kommunikativ salohiyatni shakllantirish, mustaqil hayotda o'z fikriga, o'z so'ziga ega bo'lgan

vatanimiz ertangi kunini dadil davom ettirib, yuqori marralar sari intiladigan yoshlarni tarbiyalashdan iborat Pedagogik texnologiyalarning maqsadi o'qituvchi va o'quvchining belgilangan maqsadga hamkorlikda erishishlarini ta'minlashdir. O'quv jarayonida o'quvchilar mustaqil fikrlab, ijodiy ishlab, izlanib, tahlil etib, o'zlari xulosa qila olsa, ko'zlangan maqsad amalga oshadi. O'qituvchi o'quvchilarning faoliyati uchun imkoniyat va sharoit yarata olishi o'qitish jarayonining asosi sanaladi. Har bir dars, mavzu, o'quv fanining o'ziga xos texnologiyasi bor. Bugungi kunda bizga ma'lum va keng qo'llanadigan usullardan "Aqliy hujum", "Baliq skleti", "Klaster", "VENN diogrammasi", "BBBX" kabilar dars jarayonida o'zlarining samarali natijalarini ko'rsatib kelmoqda. "Qiyoslash metodi", "Davra metodi", "Men kimman" kabi metodlarning dars samaradorligini ta'minlashda o'ziga xos o'rni bor. O'quvchilarni ona tili darsiga qiziqtirish uchun interfaol o'yinlarning tashkil etilishi, yangi mavzuni mustahkamlash, o'tilgan mavzularni takrorlashda muhim ahamiyat kasb etadi. O'quvchi hatto yoshi ulug' insonlar ham o'yin o'ynash orqali xotirasi mustahkam bo'lishini ko'p bor ta'kidlaydi. Interfaol metodlarning maqsadi ham yodlab olish, qo'llay olish, isbotlash qobiliyatini shakllantiradi. Masalan: "To'g'ri-noto'g'ri" o'yini. Bunda o'qituvchi o'tilgan mavzuni mustahkamlash vatakrorlashga ma'lumotlarni aytib ketadi, o'quvchi faqat to'g'ri yoki noto'g'ri deb izohlab ketadi:

- O'zbek tiliga Davlat tili maqomi 1989-yil 21-oktabrda berilgan. -To'g'ri.
- Men Vatanimni sevaman, O'zbekiston men uchun muqaddas. Gapda 3 ta ega mavjud. - Noto'g'ri, 2 ta men va O'zbekiston.
- Gap bo'laklari necha turga bo'linadi: 5 ta - Noto'g'ri 2 ta bosh va ikkinchi darajali bo'laklar

Ona tili fanidan "Gapning ikkinchi darajali bo'laklari" mavzusi o'rganilgandan so'ng o'quvchilarga "Guruhlarda ishlash metodi" asosida "Men

to'ldiruvchiman!” mavzusida ijodiy matn tuzish topshiriladi. Bu topshiriq yakka tartibda, kichik yoki yakka tartibda, kichik yoki katta guruhlar tomonidan ham bajarilishi mumkin. Mavzu yuzasidan matn o'quvchilar tomonidan taqdim qilinadi. Bu metod orqali o'quvchilarning jamoada ishlash ko'nikmalari rivojlantiriladi, xotirasi mustahkamlanadi, yozma yoki og'zaki savodxonligi o'stirilib, ijodiy matn yaratish malakasi mustahkamlanadi. Ona tili darslarida o'quvchilarning yozma nutqi va imlosi savodxonligini mustahkamlash maqsadida matn yaratish yuzasidan bir qancha qiziqarli topshiriqlar berish mumkin. Jumladan, Morfologiya bo'limini o'tish jarayonida har bir so'z turkumi yuzasidan grammatik ertak yaratish vazifasi topshirilsa, o'quvchilarning grammatik savodxonligi o'sish bilan bir qatorda, mantiqiy mushohada qilish qobiliyati rivojlanadi, ijodkorligi oshadi. O'qituvchi dars jarayonida boshqa ma'lumotni berish bilan bir qatorda internet ma'lumotlari, multimedia dasturlari, jadvallar va shunga o'xshash mavzuga oid qo'shimcha ma'lumotlarni ko'rsatib o'tsa, bu nafaqat o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi, balki o'quvchilarning mustaqil o'qishini talab darajasida shakllantirishiga, mavzuni imkon darajasida to'la o'zlashtirishiga ham yordam beradi.

“Aqliy hujum”. Bu hujum ona tili va adabiyot darslarining boshlanishida yoki istalgan joyida qo'llanishi mumkin. Bu boqichda muammo o'quvchilarga aqliy hujum yo'li bilan beriladi va ularning fikrlari orqali ochiladi.”Aqliy hujum” metodi biror mavzu yuzasidan berilgan muammolarni hal etishda keng qo'llaniladi. “Aqliy hujum” metodi yordamida qo'yilgan muammo yuzaridan bir necha echimlarni topish imkoniyati yuzaga keladi.

Xulosa qilib aytganda, o'quvchilarni mustaqil, erkin fikrlashga, izlanishga, har bir masalaga ijodiy yondashish, mas'uliyatni sezish, tahlil qilish, eng asosiysi, o'quvchini qo'zg'atishga qaratilganligi, pedagogning o'z tanlagan kasbiga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1.G'ulomova M.X., Sobirova N.K. Yangi innovatsion texnologiya yordamida ta'lim samaradorligini oshirish usullari – T.: 2009

2.Sayidaxmedov N. Pedagogik amaliyotda yangi texnologiyalarni qo'llash namunalari. T.: RTM, 2000. — 46 b.

3.G'ulomova M. X., Sobirova N. K. Yangi innovatsion texnologiya yordamida ta'lim samaradorligini oshirish usullari Innovatsiya o'quv jarayonida (tezislar to'plami). –